

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
TOMULEȚ, DAN

**Revelație și transformare : o interpretare a Evangheliei
după Ioan / Dan Tomuleț. - București : Eikon, 2020-2021**
3 vol.

ISBN 978-606-49-0361-7

Vol. 3. - 2021. - ISBN 978-606-49-0567-3

2

Corector: Timea Pop

DTP: Mihăiță Stroe

Editor: Valentin Ajder

Dan Tomuleț

**REVELAȚIE ȘI
TRANSFORMARE:**

**O interpretare a
*Evangheliei după Ioan***

Volumul III

E I K O N

București, 2021

CUPRINS

IV. <i>Cartea gloriei</i> (In. 13:1-17:26).....	5
1. Kenoza divină (In. 13:1-30)	5
1.1. Introducere.....	5
1.2. Spălarea picioarelor (In. 13:1-5).....	8
1.3. Discuția dintre Isus și Petru, privitoare la curăție (In. 13:6-11).....	17
1.4. Interpretarea spălării picioarelor (In. 13:12-20)	23
1.5. Descoperirea vânzătorului (In. 13:21-30).....	30
2. Plecarea și întoarcerea lui Isus (In. 13:31-14:31).....	36
2.1. Plecarea lui Isus și porunca cea nouă (In. 13:31-38)	36
2.2. Înduhovnicirea lui Hristos (In. 14:1-31)	46
2.2.1. Introducere	46
2.2.2. Locașurile cerești (In. 14:1-4).....	47
2.2.3. Isus, Calea (In. 14:5-6).....	53
2.2.4. Isus și Tatăl (In. 14:7-11).....	59
2.2.5. Isus, puterea misiunii ucenicilor (In. 14:12-14)	63
2.2.6. Venirea Ocrotitorului (In. 14:15-17)	66
2.2.7. Întoarcerea lui Isus (In. 14:18-21)	72
2.2.8. Venirea Tatălui (In. 14:22-24).....	76
2.2.9. Rezumatul (In. 14:25-31)	80

3. Hristos, vița (In. 15:1-16:4).....	86
3.1. Introducere.....	86
3.2. Iubirea creștină (In. 15:1-17).....	88
3.2.1. Isus, vița (In. 15:1-6).....	88
3.2.2. Explicarea pildei viței-de-vie (In. 15:7-17).....	99
3.3. Ura lumii (In. 15:18-16:4a).....	111
3.3.1. Biserica în lume (In. 15:18-21).....	111
3.3.2. Păcatul lumii (In. 15:22-25).....	116
3.3.3. Rolul Duhului Sfânt (In. 15:26-27).....	120
3.3.4. Prevenirea ucenicilor (In. 16:1-4).....	122
4. Hristosul duhovnicesc (In. 16:5-33).....	128
4.1. Folosul plecării lui Isus (In. 16:5-7).....	128
4.2. Lucrarea Duhului Sfânt în lume (In. 16:8-11).....	134
4.3. Lucrarea Duhului Sfânt în biserică (In. 16:12-15).....	139
4.4. Prevestirea învierii (In. 16:16-22).....	145
4.5. Despre rugăciune (In. 16:23-28).....	150
4.6. Încercarea credinței (In. 16:29-33).....	159
5. Rugăciunea preoțească (In. 17:1-26).....	164
5.1. Introducere.....	164
5.2. Rugăciunea pentru slava Fiului (In. 17:1-5).....	165
5.3. Rugăciunea pentru ucenici (In. 17:6-19).....	173
5.3.1. Motivul rugăciunii (In. 17:6-10).....	173
5.3.2. Rugăciunea pentru păstrarea ucenicilor (In. 17:11-16).....	179
5.3.3. Rugăciunea pentru consacrarea ucenicilor (In. 17:17-19).....	186
5.4. Rugăciunea pentru unitatea tuturor credincioșilor (In. 17:20-23).....	190
5.5. Rugăciunea pentru desăvârșirea credincioșilor (In. 17:24-26).....	196

V. Dealul Căpățâanii (In. 18:1-20:31).....	199
1. Lepădarea lui Isus (In. 18:1-40).....	199
1.1. Introducere.....	199
1.2. Arestarea lui Isus și cercetarea lui de către iudei (In. 18:1-11) ...	203
1.2.1. Iuda călăuzește soldații (In. 18:1-3).....	203
1.2.2. Isus iese în întâmpinarea soldaților (In. 18:4-9).....	206
1.2.3. Petru îl apără pe Isus (In. 18:10-11).....	210
1.3. Cercetarea lui Isus de către marele-preot (In. 18:12-27) ..	212
1.3.1. Isus este dus înaintea lui Anna (In. 18:12-14).....	212
1.3.2. Prima lepădare a lui Petru (In. 18:15-18).....	214
1.3.3. Isus înaintea lui Anna (In. 18:19-24).....	217
1.3.4. Petru se leacă încă de două ori (In. 18:25-27).....	221
1.4. Procesul lui Isus înaintea lui Pilat (In. 18:28-40).....	223
1.4.1. Introducere.....	223
1.4.2. Isus este dus înaintea lui Pilat (In. 18:28-32).....	227
1.4.3. Primul interogatoriu înaintea lui Pilat (In. 18:33-38a).....	232
1.4.4. Pilat îl declară nevinovat (18:38b-40).....	238
2. Răstignirea lui Isus (In. 19:1-42).....	242
2.1. Introducere.....	242
2.2. Iată omul! (In. 19:1-5).....	242
2.3. Răstignește-l! (In. 19:6-8).....	247
2.4. Puterea lui Pilat (In. 19:9-12).....	250
2.5. Lepădarea și condamnarea lui Mesia (In. 19:13-15).....	255
2.6. Răstignirea (In. 19:16-18).....	258
2.7. Inscripția lui Pilat (In. 19:19-22).....	262
2.8. Cămașa lui Hristos (In. 19:23-24).....	266
2.9. Femeia și fiul ei (In. 19:25-27).....	268
2.10. Setea și moartea lui Isus (In. 19:28-30).....	272
2.11. Sângele și apa (In. 19:31-37).....	275
2.12. Însmormântarea lui Isus (In. 19:38-42).....	280

3. Învierea lui Isus (In. 20:1-31).....	284
3.1. Introducere	284
3.2. Mormântul gol (In. 20:1-10)	285
3.3. Isus se arată Mariei Magdalena (In. 20:11-18).....	291
3.4. Isus se arată celor zece ucenici (In. 20:19-23)	300
3.5. Isus se arată și lui Toma (In. 20:24-29).....	306
3.6. Scopul evangheliei (In. 20:30-31)	312
VI. Epilog: Pescuirea minunată (In. 21:1-25).....	315
1. Întoarcerea ucenicilor la viața cotidiană (In. 21:1-3).....	316
2. Arătarea lui Isus la Marea Tiberiadei (In. 21:4-8)	319
3. Prânzul Domnului (In. 21:9-14)	322
4. Reintegrarea lui Petru (In. 21:15-18)	326
5. Enigma lui Ioan (In. 21:20-23)	332
6. Autentificarea mărturiei (In. 21:24-25)	334

IV. CARTEA GLORIEI (IN. 13:1-17:26)

1. KENOZA DIVINĂ (In. 13:1-30)

1.1. Introducere

După cum se poate cu ușurință observa, în evangheliile sinoptice învățătura lui Isus destinată în mod special ucenicilor săi este distribuită pe parcursul întregii sale lucrări, deși o oarecare intensificare a pregătirii ucenicilor spre finalul activității lui Hristos se poate totuși observa la Marcu și Luca. În *Evanghelia după Ioan* însă, această învățătură este aproape în întregime cuprinsă în *Cartea gloriei*, adică, în discuțiile și discursurile care au avut loc cu prilejul Cinei de Taină. Este, așadar, evidentă dorința lui Ioan de a sublinia caracterul inițiativ al acestei învățături, în sensul că Isus a ascuns anumite lucruri de publicul larg, pentru a le descoperii doar urmașilor săi. Aceasta nu din cauza vreunei răutăți răzbunătoare din partea sa, ci pur și simplu pentru că acestea erau lucruri pe care numai comunitatea credinței le putea înțelege; și, la urma urmei, nu era drept ca cei care l-au respins să primească aceleași daruri ca cei care l-au recunoscut. Astfel, Isus și-a chemat ucenicii la masă, departe de lume, pentru a se deschide înaintea lor și a li se oferi în mod special. În consecință, până la începutul capitolului treisprezece avem o învățătură pe care

Mântuitorul a prezentat-o celor care trebuiau să-l primească, dar în capitolele de la treisprezece până la șaptesprezece, el prezintă o învățătură destinată doar celor care l-au primit.

Majoritatea învățăturilor pe care le vom întâlni în această secțiune vor avea ca obiect viața bisericii, care își are originea tocmai în această agapă pe care o numim astăzi Cina de Taină. În jurul ei se va constitui frățietatea și comunitatea bisericii. Prezența la masă a lui Isus și a ucenicilor săi subliniază ideea împărtășirii din Dumnezeu și a părtășiei frățești. În acest context, este interesant de observat faptul că evanghelistul Ioan înlocuiește instituirea ritului euharistiei cu spălarea picioarelor ucenicilor, gest care pune în aceeași măsură accentul pe sacrificiul lui Hristos, dar dintr-un alt punct de vedere. Astfel, în loc să sublinieze nevoia asumării și a integrării lui Hristos în viața ucenicului, subiect abordat deja în capitolul șase, spălarea picioarelor pune accentul pe slujirea omului de către Dumnezeu și pe slujirea frățească. Ideea euharistică nu lipsește din această *Evanghelie*, fiind explicit prezentată, după cum am văzut, în capitolul șase. Ea nu lipsește nici măcar din contextul Cinei de Taină, fiind prezentă în pilda viței-de-vie. Rămâne totuși semnificativ faptul că instituirea ritualului euharistiei nu este menționată în contextul acestor discursuri finale. Ideile sunt de față, dar nu și ritualul. Probabil, Ioan a considerat că dragostea de frați este mai importantă decât ritul euharistiei, cu privire la care Pavel însuși găsește, mult mai devreme decât Ioan, cuvinte de dojană.¹ În sfârșit, o altă temă de mare importanță, pe care o vom găsi în discursurile finale, este accentul pus pe învățatura despre Duhul Sfânt, ca înlocuitor al lui Isus.²

De asemenea, din punct de vedere literar, discursurile care urmează fac parte din categoria cuvântărilor de rămas-bun,

¹ 1 Cor. 11:20-22.

² In. 14:15-17, 25-26; 15:26-27; 16:7-11, 12-15.

discursuri care apar în multe alte locuri din Biblie. Avem astfel discursul de adio rostit de Iacov,³ discursul de adio al lui Iosua⁴ sau al lui David.⁵ De asemenea, cartea *Deuteronom* este prezentată ca fiind în întregime discursul de rămas-bun al lui Moise, iar pentru că Isus este noul Moise care-și conduce poporul spre împărăția lui Dumnezeu – o idee prezentă la Ioan – aceste cuvântări finale îndeplinesc oarecum rolul cărții *Deuteronom*, cuprinzând o versiune sistematizată și organizată a legii celei noi, în centrul căreia se află porunca cea nouă a iubirii. Poporul căruia i s-a adresat Moise se afla într-o situație similară cu cea în care se găseau ucenicii lui Isus. Israeliții erau atunci în pragul țării promise, iar Moise urma să plece din mijlocul lor, tot așa cum ucenicii se aflau acum și ei pe punctul de a păși în lume sub forma noului Israel, fără ca Isus să-i însoțească fizic în această lucrare de manifestare a slavei lui Dumnezeu printre oameni.

În sfârșit, întreaga desfășurare a *Cărții gloriei* are loc sub egida ideii proslăvirii lui Isus și a întoarcerii lui la Tatăl, de unde îi derivă și numele. Este o secțiune dedicată *ceasului* despre care Hristos a vorbit de-a lungul întregii sale lucrări. Chiar pentru ucenicii care vor rămâne în lume, noua paradigmă va fi una a întoarcerii lor la Dumnezeu, această ascensiune fiind sensul autentic al vieții duhovnicești.

Din punct de vedere structural, părțile principale în care sunt distribuite aceste discursuri finale sunt următoarele:

I. Kenoza divină (13:1-30);

II. Plecarea și întoarcerea lui Isus (13:31-14:31);

III. Discursul despre viața Bisericii, care are trei părți: alegoria viței-de-vie (15:1-17), ura lumii (15:18-16:4a) și lucrarea Paracletului, împreună cu bucuria ucenicilor în necaz (16:4b-33);

IV. Rugăciunea lui Isus (cap.17).

³ Gen. 48-49.

⁴ Ios. 22-24.

⁵ 1 Cr. 28-29. Vezi și Fa. 20:17-38; 2 Tim. 3:1-4:8, etc.

La rândul său, capitolul treisprezece cuprinde următoarele secțiuni:

I. Kenoza divină (13:1-30), care se subdivide în: 1. Spălarea picioarelor (13:1-5); 2. Discuția lui Isus cu Petru, privitoare la curăție (13:6-11); 3. Interpretarea spălării picioarelor (13:12-20); 4. Descoperirea vânzătorului (13:21-30);

II. Plecarea și întoarcerea lui Isus (13:31-14:31), din care avem în capitolul treisprezece: 1. Plecarea lui Isus și porunca cea nouă (13:31-38).

1.2. Spălarea picioarelor (In. 13:1-5)

Text: 1. *Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῆ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. 2. καὶ δεῖπνον γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτου, 3. εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, 4. ἐγείρεται ἐκ τοῦ δεῖπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν· 5. εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζώσμενος.*

Traducere: 1. *Înainte de sărbătoarea Paștelui, văzând Isus că i-a venit ceasul să treacă din lumea aceasta la tatăl, iubind pe ai săi cei aflați în lume, i-a iubit până la capăt. 2. Și aflându-se la cină, după ce diavolul pusese deja în inima lui Iuda [fiul] lui Simon Iscarioteanul [gândul] să-l vândă, 3. știind că Tatăl dăduse toate lucrurile în mâinile lui și că de la Dumnezeu ieșise și [că] la Dumnezeu se urcă, 4. s-a ridicat de la cină, și-a pus hainele [deoparte] și, luând un prosop, s-a încins*

[cu el]. 5. *Apoi, a turnat apă în ulcior și a început să spele picioarele ucenicilor și să le ștergă cu prosopul cu care era încins.*

Momentul Cinei de Taină face obiectul unei ambiguități. Astfel, în relatarea lui Matei⁶ se spune că Cina de Taină a avut loc în seara primei zile a sărbătorii Paștelui, această zi fiind ziua de vineri, deși, după cum bine se știe, Isus a fost răstignit în vinerea respectivă, iar cina a avut loc în seara zilei de joi. Același lucru pe care-l găsim la Matei se găsește și la Marcu⁷ și Luca.⁸ Ioan arată însă că în dimineața zilei de vineri Isus se afla deja înaintea lui Caiafa,⁹ care nu a voit să intre în sala de judecată a lui Pilat pentru a putea participa la masa pascală, masă care urma să aibă loc în după-amiaza zilei respective. Prin urmare, Ioan afirmă explicit că răstignirea lui Isus a avut loc în ziua de vineri.¹⁰ Rezolvarea acestei probleme ține de înțelegerea diferenței dintre calendarul iudaic și cel roman, care măsurau diferit durata unei zile. Astfel, calendarul iudaic calcula ziua începând cu apusul soarelui, în timp ce calendarul roman o calcula începând cu miezul nopții. Prin urmare, când Ioan spune *înainte de sărbătoarea Paștelui*, el vorbește din perspectiva calendarului roman, în conformitate cu care cina a avut loc în seara zilei de joi. Dar pentru că iudeii măsurau ziua de la apusul soarelui, ceea ce pentru romani era sfârșitul zilei de joi, pentru iudei era începutul zilei de vineri. În consecință, Cina de Taină a avut loc joia, după calendarul roman, dar a avut loc vinerea, după calendarul iudaic. Masa pascală iudaică tradițională, la care dorea Caiafa să participe, avea loc tot vinerea, dar spre sfârșitul zilei iudaice, spre deosebire de

⁶ Mt. 26:17, 20.

⁷ Mc. 14:12, 17.

⁸ Lc. 22:7, 14.

⁹ In. 18:28.

¹⁰ In. 19:14,31.